

Recursos pràctics per a l'atenció de persones grans

Esther Ramos Oliveras

25 hores

Esther Ramos Oliveras

Diplomada en Treball Social per la Universitat de Barcelona, amb experiència com a docent i en l'atenció directa a persones grans i dependents en l'àmbit de serveis socials. Actualment coordina el Servei d'Atenció Domiciliària de l'Ajuntament de Manlleu

Índex

Presentació	4
Objectius	6
Competències	7
Continguts	8
Metodologia	9
Planificació de l'aprenentatge	11
Activitats	12
Avaluació	13
Eines disponibles a l'aula	15
Bibliografia	17

Presentació

El progressiu envelliment de la població és un dels trets més característics del procés de transformació de la societat catalana. Aquest curs pretén oferir una aproximació a la intervenció amb persones grans posant a l'abast tot un seguit de recursos pràctics en relació als diferents aspectes que envolten a la persona.

Partint de que l'envelliment no és un estat sinó un procés en la vida i que les persones grans han de ser el subjecte de la seva pròpia intervenció, s'analitzaran diferents situacions pràctiques per tal de poder identificar possibles necessitats i/o obstacles i els recursos i serveis existents.

Aquest curs s'estructura en tres unitats, en la primera s'analitzarà que és l'envelliment, entès com un procés que es va gestant al llarg de la vida de la persona i que es desenvoluparà segons diferents factors socials, sanitaris, psicològics, relacionals, etc. Per tant afectarà de manera diferents a persones d'edats similars. La prevenció és una de les eines que pot facilitar que aquest procés d'envelliment sigui més lent i pot ajudar a frenar algunes lesions més a curt termini.

A la unitat dos s'aprofundirà sobre la metodologia d'intervenció que planteja que la persona gran ha de ser el subjecte d'intervenció, com es pot concretar aquesta actuació en persones amb un alt nivell de dependència, quin serà el paper de la família, de quina manera incorporen els centres assistencials aquest tipus d'intervenció. Quan es parla de que la intervenció amb persones grans dependents té com a finalitat garantir i millorar la qualitat de vida de la persona de que s'està parlant. Per últim, s'aprofundirà sobre tècniques i recursos adreçats a les persones cuidadores no professionals per tal que els puguin ser d'utilitat en la seva pràctica diària.

La tercera unitat té com a objectiu apropar als alumnes a la identificació d'actuacions i de situacions que vulneren els drets de les persones grans. Conèixer quina és la realitat d'aquest tipus d'actuacions i de quina manera es poden identificar aquestes pràctiques,

per mitjà d'alguns indicadors claus. S'ofereix també alguns recursos de prevenció, que es poden activar, per tal d'evitar situacions de vulnerabilitat futures.

El curs “Recursos pràctics per a l'atenció de persones grans” s'adreça a aquells i aquelles professionals que estan treballant, han treballat o volen treballar en l'àmbit de l'atenció a persones. Tant en l'àmbit formal com en la dedicació dins l'entorn familiar com a cuidadors no professionals, aquesta formació pot ser també un complement per a professionals que tot i tenir una experiència laboral en l'atenció a les persones, vulguin especialitzar-se en un sector de població en creixement, com és l'atenció a persones grans.

Amb aquest curs es pretén l'adquisició progressiva d'un conjunt de competències que permetran conèixer millor aquesta població, identificar les seves necessitats, escoltar els seus desigs i ajudar-los a que puguin definir el seu projecte de vida.

Us convidem, doncs, a iniciar aquest procés formatiu, entenent-lo com un impuls cap a la millora de les vostres pràctiques com a professionals.

Objectius

El curs “Recursos pràctics per a l'atenció de persones grans” té com a objectiu la potenciació i millora de les competències professionals i personals de les persones que desenvolupen o volen desenvolupar la seva tasca dins l'àmbit d'atenció a les persones grans.

El curs té com a objectiu fer una aproximació al treball que es pot realitzar des dels diferents espais i àmbits d'atenció a les persones. D'una banda, ofereix un apropament a la realitat i l'entorn de la gent gran, cercant indicadors que permetin definir els canvis que es produeixen en les persones grans des d'un coneixement real i evitant imatges estereotipades que provoquen situacions de vulneració i desigualtat. D'altra banda, aquest curs aporta tot un ventall de recursos i serveis existents per tal oferir una atenció de qualitat, presentant una metodologia d'intervenció que situa a la persona en el centre del pla d'actuació. Per últim, permet entrar en profunditat a conèixer diferents situacions de maltractament cap a les persones grans i reconèixer aquestes actuacions, mitjançant un seguit d'indicadors per a la identificació de situacions de vulnerabilitat.

Els objectius d'aprenentatge són:

1. Donar a conèixer que s'entén com a “procés d'envelliment” i analitzar els canvis que es produeixen a nivell personals, familiar, social, etc..
2. Introduir una metodologia d'intervenció en el que el subjecte és la persona gran.
3. Analitzar alguns conceptes com: autonomia, dependència, independència per tal de millorar la definició del pla d'atenció individual.
4. Facilitar recursos i serveis de suport disponibles per a l'atenció de les persones grans: de suport en el domicili a la persona i/o als cuidadors i/o altres recursos residencials de curta o llarga estada.
5. Introduir elements per a la identificació de situacions de vulnerabilitat i/o vulneració dels drets de les persones grans.
6. Afavorir la identificació del subjecte de la intervenció mitjançant la reflexió entorn a l'anàlisi de casos pràctics

La formació es planteja d'acord amb el concepte de competència. Entenem per competència el conjunt integrat i complex de coneixements, capacitats, habilitats, destreses i comportaments laborals, considerats en un sentit molt ampli, que es posen en joc en l'execució d'una determinada activitat laboral.

Les competències que es detallen a continuació són les que fonamenten el conjunt de continguts que es presenten al curs. Estan vinculades al perfil competencial dels i de les professionals que realitzen tasques dins l'àmbit d'atenció a les persones.

Competències

Les competències que es volen desenvolupar en aquest curs són:

- Competències d'anàlisi i observació d'incidències i canvis en el procés d'envelliment.
- Coneixement de la intervenció en l'atenció a les persones grans
- Coneixement dels recursos existents d'atenció per a persones grans
- Capacitat d'identificació de situacions de vulneració dels drets de les persones grans.

Per a això cal tenir, prèviament, les següents competències:

- Interès i/o experiència personal/laboral en l'atenció a les persones.
- Interès en adquirir nous coneixements entorn a l'atenció a les persones grans.

Continguts del curs

Recursos pràctics per a l'atenció de persones grans

1. El procés d'envelliment.
 - 1.1. La gent gran.
 - 1.2. L'envelliment actiu.
 - 1.3. Prevenció davant el procés d'envelliment.

2. La persona gran com a subjecte de la intervenció.
 - 2.1. La qualitat de vida, motor de la intervenció de qualitat.
 - 2.2. Recursos i serveis d'atenció a les persones grans.
 - 2.3. Tècniques i recursos pràctics per a cuidadors no professionals.

3. Eines per a la identificació d'actuacions que vulneren a les persones grans.
 - 3.1. Diferents tipologies de maltractaments.
 - 3.2. Indicadors per a la identificació de situacions de maltractaments, abús o negligències.
 - 3.3. Recursos de prevenció (darreres voluntats)

Metodologia

El curs es desenvoluparà d'acord amb la metodologia de la Universitat Oberta de Catalunya. En el curs destaquen els següents elements metodològics:

1) Organització del curs. Cada curs té delimitades les competències prèvies, les competències a assolir i els objectius d'aprenentatge. Els continguts s'han elaborat d'acord amb aquesta informació, per la qual cosa, els materials didàctics i les activitats d'aprenentatge plantejades són les eines fonamentals per a assolir els objectius i competències del curs. En l'apartat *planificació de l'aprenentatge* d'aquesta guia pot consultar-se el “mapa de navegació” del curs. S'interrelacionen objectius, continguts, activitats i temporalització, i és una eina que permetrà al participant organitzar el seu temps amb l'objectiu final de superar el curs. La temporalització per a l'estudi es fa tenint en compte el temps que és aconsellable dedicar a cadascuna de les activitats. Si bé és cada persona qui acabarà marcant el ritme d'estudi, el que aquí es proposa està pensat perquè es pugui seguir adequadament l'avaluació continuada que s'ha establert.

2) Acció de consultoria. L'aprenentatge es basa en la resolució d'activitats i/o casos pràctics que proposa el consultor o la consultora (o professors/es virtuals). El professor consultor s'adreça als participants per orientar-los i ajudar-los en les dificultats que li sorgeixen en el procés d'aprenentatge, i li aporta retroalimentació (*feedback*) de manera constant. Així mateix, comprova que cada participant assoleix els objectius pedagògics i desenvolupi les competències professionals previstes i definides a la guia d'aprenentatge. Fa l'avaluació formativa i personalitzada del participant segons la previsió del curs.

3) Avaluació continuada de l'aprenentatge. Les competències del curs s'assoleixen a partir del plantejament per part del consultor d'exercicis o activitats d'aprenentatge adaptats a les característiques del curs. Les activitats es basaran en l'aplicació dels coneixements a situacions concretes d'un lloc de treball. Les activitats proposades seran avaluades de manera que suposen una avaluació formativa per al participant.

En aquest curs es parteix de la base que per atendre a una persona gran, abans de tot cal conèixer-la. Socialment no està prou definit el concepte de persona gran, ja que encara es fa servir un sac massa gran que agrupa situacions molt desiguals. Alhora aquest desconeixement, amaga preocupacions i patiments sobre els quals encara no estem intervenint prou. Per tant, cal conèixer les tècniques, els serveis i els recursos existents,

però l'eix de la intervenció és poder fer un bon anàlisi de la situació en que viu la persona. Saber transmetre, a la persona interessada i els seus familiars, tota la informació necessària per tal de poder elaborar conjuntament un pla d'intervenció, o bé per tal d'acordar un tipus d'actuació concreta, sempre fent participació a la persona d'aquest procés de decisió.

Per això, és molt necessari adquirir la capacitat d'identificar les diferents variables que es donen dins la intervenció d'un cas i saber escoltar a totes les parts i comunicar allò que pensem que podria facilitar l'autonomia i la independència d'aquesta persona. Per aquesta raó les activitats que es presenten en el mòdul tenen un doble objectiu.

D'una banda, desenvolupar la capacitat d'anàlisi des de l'òptica del procés de l'envelliment actiu, per tal de poder identificar que s'està entenent socialment per gent gran. Així com identificar i analitzar aquells temes que no surten a la llum pública, però que estan afectant greument la dignitat de les persones grans. D'altra banda, es vol introduir la capacitat d'anàlisi dins la pràctica quotidiana mitjançant la presentació d'una intervenció realitzada per una altra professional dins el mateix àmbit laboral.

Per això es proposaran dues activitats:

- Una participació en un debat en grup a escollir entre dos dels temes tractats al curs.
- Treball individual basat en un cas pràctic.

4) Material didàctic. Els i les participants disposen de material didàctic específic, i de materials de consulta i orientacions tècniques proposades pel consultor/a. Es recomana la lectura dels materials didàctics com a base de l'aprenentatge i de l'assoliment de competències específiques. Amb tot, el/la consultor/a és qui orientarà sobre la lectura dels materials didàctics i el procediment més adequat per a resoldre els problemes o casos que es proposin.

5) Coordinador/a acadèmic/a d'àrea. El coordinador/a acadèmic/a del curs aporta el seu domini sobre la matèria específica. En aquest cas, en l'àrea socio sanitària. Fa el seguiment dels cursos i resol els problemes, dubtes i qüestions relacionades amb la formació dels participants i/o amb qüestions tècniques derivades del curs.

Planificació de l'aprenentatge

Objectius	Continguts	Materials	Activitats	Temps
Donar a conèixer que s'entén com a "procés d'envelliment" i analitzar els canvis que es produeixen a nivell personals, familiar, social, etc..	<ul style="list-style-type: none"> • El procés d'envelliment • Envelliment actiu • Prevenció en el procés d'envelliment 	Unitat 1. El procés d'envelliment. 1.1. La gent gran. 1.2. L'envelliment actiu. 1.3. Prevenció davant el procés d'envelliment.	Lectura de la unitat 1 Debat entorn a les qüestions plantejades pel/per la consultor/a	5 hores
<p>Introduir una metodologia d'intervenció en el que el subjecte és la persona gran.</p> <p>Analitzar alguns conceptes com: autonomia, dependència, independència per tal de millorar la definició del pla d'atenció individual.</p> <p>Facilitar recursos i serveis de suport disponibles per a l'atenció de les persones grans: de suport en el domicili a la persona i/o als cuidadors i/o altres recursos residencials de curta o llarga estad a.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • El subjecte de la intervenció • Model de Qualitat de vida • La intervenció de qualitat • Recursos i serveis d'atenció • Tècniques i recursos pràctics per a cuidadors 	Unitat 2. La persona gran com a subjecte de la intervenció. 2.1. La qualitat de vida, motor de la intervenció de qualitat. 2.2. Recursos i serveis d'atenció a les persones grans. 2.3. Tècniques i recursos pràctics pera cuidadors no professionals	Lectura de la unitat 2 Activitat: exercici pràctic	12 hores
<p>Introduir elements per a la identificació de situacions de vulnerabilitat i/o vulneració dels drets de les persones grans.</p> <p>Afavorir la identificació del subjecte de la intervenció mitjançant la reflexió entorn a l'anàlisi de casos pràctics</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diferents tipus de maltractaments • Indicadors per a la identificació • Recursos de prevenció 	Unitat 3. Eines per a la identificació d'actuacions que vulneren a les persones grans. 3.1. Diferents tipologies de maltractaments. 3.2. Indicadors per a la identificació de situacions de maltractaments, abús o negligències. 3.3. Recursos de prevenció (darreres voluntats)	Lectura de la unitat 3 Debat entorn a les qüestions plantejades pel/per la consultor/a	8 hores

Activitats

El consultor o consultora proposarà dues activitats, la resolució de les quals permetran seguir l'avaluació continuada del curs. Aquestes activitats s'han de lliurar puntualment dins els períodes establerts pel/per la consultor/a. La puntualitat en el lliurament de les activitats és determinant per anar avançant el curs amb solvència. A banda d'aquestes activitats també se'n podran realitzar d'altres que, a diferència de les ja esmentades, no tindran caràcter avaluatiu, sinó que serviran per a complementar les anteriors i facilitar l'estudi dels mòduls.

Avaluació

La metodologia de treball que se segueix és l'**avaluació continuada**. L'avaluació continuada ofereix molts avantatges en un entorn no presencial d'aprenentatge:

- Permet establir un ritme de seguiment i treball constant necessari per a l'aprenentatge de qualsevol contingut. El fet d'anar avançant progressivament en l'estudi, treball i assimilació de cada contingut contribueix a arribar, d'una forma més fluida, a l'assoliment final d'uns bons coneixements.
- Permet a cada persona ponderar el seu grau d'assimilació del contingut que va treballant mitjançant l'activitat, a l'hora que pot posar de relleu dubtes que l'estudi individual havia pogut fer passar inadvertits.
- Permet al/a la consultor/a valorar si la persona té o no assolits els conceptes treballats en cada una de les activitats proposades. Les activitats d'avaluació continuada tenen com a objectiu que l'alumne faci uns exercicis pràctics que il·lustrin si és capaç de portar a la pràctica els conceptes que ha anat estudiant. És clar que el seu seguiment requereix un esforç, però és del tot recomanable el seu seguiment i constitueix un factor clau per a l'assoliment amb èxit dels objectius docents.

L'avaluació continuada es basa en el desenvolupament de les activitats, casos pràctics, exercicis i/o debats que es porten a terme durant el curs i que els consultors i les consultores avaluen. Cal seguir les indicacions i consells addicionals sobre el format i l'estructura en què s'han de resoldre les activitats plantejades. També és possible que alguna de les activitats consisteixi en un debat, on els consultors i consultores valoraran les aportacions i l'esforç per participar-hi.

Lliurament de les activitats

L'estudiant farà arribar les activitats resoltes a través de la bústia de Lliurament d'activitats de l'aula –i en la qual l'accés de lectura és exclusiu del professorat–. Aquest espai és exclusiu de lliurament, NO és l'espai indicat per a resoldre dubtes amb el/la consultor/a. Per a resoldre dubtes podeu enviar un missatge al seu correu personal. Les activitats d'avaluació continuada són personals i la seva resolució és individual, llevat que es tracti d'una activitat grupal. Això no és obstacle perquè es doni una fase prèvia de discussió del contingut de l'activitat a nivell grupal, però exigeix el lliurament d'una activitat individual i

diferenciada. El lliurament d'una activitat copiada o duplicada d'una altra persona pertanyent al mateix grup o a un altre comportarà la consideració de l'activitat com a no presentada per a totes les persones implicades.

Qualificació

Cadascuna de les activitats del curs és avaluada a partir dels següents paràmetres:

Apte: s'han assolit correctament els coneixements

No Apte: no s'han assolit els coneixements

Mitjançant el registre de l'avaluació continuada, accedireu a la nota del curs. Les qualificacions estaran introduïdes en el termini aproximat d'una setmana des del tancament del termini de lliurament de l'activitat corresponent. El/la consultor/a informará el tauler de la seva publicació i podrà proposar un guió de solucions o els errors més freqüents que s'hagin detectat en la tasca de correcció de les activitats lliurades.

En cas que el participant hagi superat el curs rebrà la certificació d'Apte. En cas de no haver superat el curs, la qualificació final serà No Apte.

Eines disponibles a l'aula

Les funcionalitats de les eines disponibles a l'aula són les següents:

Espai comunicació:

La interacció dels/de les consultors/es amb els/les estudiants es donarà, de manera orientativa, seguint aquestes pautes:

Tauler del/de la professor/a: És l'espai bàsic de comunicació del/de la consultor/a amb els/les estudiants, de visita imprescindible per al seguiment del curs. S'hi podran trobar, principalment, les següents informacions:

- Missatge de presentació dels i les consultors/es i de benvinguda.
- Guia d'aprenentatge.
- Planificació temporal del curs.
- Especificació de les activitats a realitzar per tal de seguir l'avaluació continuada (incloent-hi dates de tramesa, etc.)
- Notes varies referents al seguiment del curs.
- Posada en comú de respostes a dubtes particulars que es considerin d'interès general per al grup.

Debat: En aquest espai s'hi podran realitzar debats, sempre iniciats pel/per la consultor/a. Aquests poden formar part de l'avaluació continuada o bé, eventualment, es poden proposar sense que s'incloguin en l'avaluació. S'espera la participació activa de les persones participants en el curs.

Fòrum: Aquest és un espai de comunicació informal obert a les iniciatives tant de consultors/es com dels mateixos i mateixes estudiants. Per exemple:

- Missatge de presentació dels i les estudiants.
- Problemes sobre temes de configuració i funcionament de l'entorn de l'aula, que poden ser resolts entre els mateixos i mateixes estudiants i, a vegades, pel consultor o la consultora.

- S'hi poden plantejar dubtes, comentaris i qüestions referides als continguts de l'assignatura que els/les estudiants vulguin compartir amb la resta de participants.
- Explicitació d'inquietuds respecte a la nova experiència que suposa estudiar en una universitat virtual.
- Comentaris sobre temes de caràcter professional, sobre el funcionament dels mòduls i les proves d'avaluació continuada, entre altres.
- Permet proposar temes d'actualitat relacionats amb els mòduls i que es vulguin plantejar com a debat (adreces d'Internet, notícies de premsa, articles, etc.).
- Comentaris sobre la marxa del curs.
- Comentaris, observació d'errades i suggeriments sobre els materials dels mòduls.
- I qualsevol altra cosa a iniciativa dels i de les alumnes.

Espai de planificació:

En aquest espai de l'aula s'hi inclou la guia d'aprenentatge, la consulta de la qual és imprescindible per al seguiment del curs.

Espai de recursos:

En aquest espai s'inclou el material didàctic i material i recursos de consulta. Tanmateix, s'inclouen diferents fonts d'informació que es poden utilitzar durant el curs com a material complementari, a requeriment dels consultors/es.

Espai d'avaluació:

En aquest espai trobareu el registre de qualificacions.

Tauler FAM: És l'espai bàsic de comunicació de la Secretaria de Formació a Mida amb els/les estudiants. S'hi podran trobar diferents informacions de caràcter administratiu per al bon desenvolupament del curs. Per exemple:

- Missatge de benvinguda al curs
- Bústies d'atenció de les quals disposa l'alumnat
- Informació relativa a l'avaluació
- Informació relativa a l'enviament de certificats
- Missatge de cloenda del curs
- A més de totes aquelles informacions de gestió acadèmica que es creguin pertinents.

Bibliografia

Acarín, N. 2010. Alzheimer. Manual d'instrucció. Editorial Columna

Aguilar, M i Cuevas, R. 2004. Cuidar a casa persones grans amb dependència. Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona.

Boada, M i Tárraga, LI. 2008. Alzheimer. Vivir cuando dos y dos ya no son cuatro. Viena Ediciones.

Dotte, P. 2010. Método de movilización de los pacientes. Editorial Elsevier Masson.

EIMA. Associació per a la investigació del maltractament a l'ancià.2007. Prevenir i actuar contra els maltractaments a les persones grans. Fundació Viure i Conviure. Caixa Catalunya Obra Social.

Escales, C, Muñoz, J i Fernàndez, E. 2009. Els drets del meu demà. Caixa Catalunya Obra Social.

Garcia Victori, N, Garcia Lladó, L i Vilardell,S. 2010. Conèixer i conviure. Guia d'atenció domiciliària per a persones dependents, famílies i professionals que en tenen cura. Associació per al formació i ocupació de Catalunya.

Martinez Rodríguez, T. 2010. Las buenas prácticas en la atención a las personas adultas en situación de dependencia. Madrid. Informes Portal Mayores, nº98.

Montorio, I i Izal, M.1999.Intervención psicológica en la vejez. Editorial Sintesis

Perez Melero, A. 2002. Guía de cuidados de personas mayores. Editorial Sintesis.

Treserra Soler, M.A. 2010. El repte de l'autonomia. Programa de prevenció de la Dependència. Obra Social Fundació "la Caixa".